

Hyvinvointitaloudessa ihmisen hyvinvointi nousee talouspolitiikan keskiöön

Veli-Mikko Niemi STM
@vmn1005

Miksi hyvinvointitalous?

- Taloudellinen kasvu ei automaattisesti merkitse hyvinvoinnin kasvua kaikille
 - taloudelliset, sosiaaliset, ekologiset ja poliittiset vaikutukset
 - tulo- ja varallisuuserojen kasvu → yhteiskunnallinen levottomuus kasvaa
- Megatrendit vaativat uutta ajattelua:
 - Työn ja työelämä, ikärakenne, ympäristö, globalisaatio ja digitalisaatio + covid-19
 - Turvattomuus ja epävarmuus lisääntyvät
 - Muutokset ongelmien laajuudessa ja vakavuudessa sekä ihmisten arvopohjassa
- Maailman muuttuminen vaatii uudenlaista ajattelua
 - Päätökset tulee tehdä sillä perusteella, mikä niiden hyvinvointivaikutus on. Vastataan ydinkysymykseen: millaista talouden kasvua haluamme?
- BKT:n kasvu ei yksistään ratkaise nykyisiä ongelmia
- Monet hyvinvointiratkaisut kuitenkin lisäävät talouden kasvua (vihreä siirtymä, hoivatalous, sosiaaliset investoinnit)

Mitä on hyvinvointitalous?

- Hyvinvointitalous korostaa talouden ja hyvinvoinnin keskinäistä riippuvuutta
- Hyvinvointitalouden tavoitteena on luoda mahdollisuuksia hyvinvoinnin ja talouskasvun lisäämiseen samanaikaisesti
- BKT:n kasvu ei kuitenkaan ole itseisarvo, vaan kasvun on oltava
 - Taloudellisesti kestävä
 - Sosiaalisesti kestävä ja eriarvoisuutta vähentävä
 - Ekologisesti kestävä
- Eli vahvistetaan myös tulevaisuudessa talouden kasvun edellytyksiä.
- Hyvinvoinnin lisääntyessä talous kasvaa ja julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys paranee.
- Hyvinvointi päämääränä ohjaa taloudellisen vaurastumisen ja vakauden kasvua ja päinvastoin – taloudellinen kasvu ja talouden vakauden tavoite mahdollistavat hyvinvoinnin kasvattamisen.

Hyvinvointitalous on ollut esillä laajasti

- SOSTE ry toi käsitteen Suomeen 2010-luvun alussa
- Suomi on ollut aloitteellinen hyvinvointitalouden edistämisessä EU:ssa.
- EU-puheenjohtajakaudella hyväksyttiin Neuvoston päätelmät hyvinvointitaloudesta sosiaali- ja työllisyysministereiden kokouksessa. *Linkki päätelmiin:*
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13432-2019-INIT/fi/pdf>
- STM on jatkanut toimia hyvinvointitalouden edistämiseksi EU-puheenjohtajakauden jälkeen yhdessä muiden ministeriöiden, alueiden ja järjestöjen kanssa
- Arkkipiispa emeritus Kari Mäkisen työryhmän raportissa "Hyvinvoinnin ja tasa-arvon vahvistaminen koronakriisissä" esitettiin, että Suomi kehittäisi hyvinvointitalouden ohjausmallin, ja sitä tukemaan sekä arvioimaan hyvinvoinnin tasoa ja kehitystä kuvaavan seurantatavan vuoteen 2022 mennessä. *Linkki raporttiin:*
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162283/VN_2020_19.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- KTT Tuire Santamäki-Vuoren raportti "Hyvinvointitalous osaksi tietoon perustuvaa päätöksentekoa" ilmestyy loppuvuodesta 2021

Hyvinvointitaloustyö etenee kansainvälisesti

- **EU:n** komission puheenjohtaja Ursula von der Leyenin poliittisissa suuntaviivoissa useita yhtymäpintoja hyvinvointitalous -lähestymistavan kanssa: Economy That Works for People, Green Deal and Just Transition
- **OECD:n** Hyvinvointitalouden WISE –keskus on perustettu. OECD on ollut tärkeä kumppani teemassa ja on tuottanut raportin mm. Suomen EU-PJ-kautta varten.
- **WHO:n** post-Covid-19- suosituksia varten perustetussa Montin komissiossa Suomen edustajana presidentti Tarja Halonen. Yhteistyötä on tiivistetty **WHO EURO:n** kanssa.
- Hyvinvointitalous on mukana Suomen puheenjohtajakaudella **Pohjoismaiden ministerineuvostossa** 2021
- **YK:n** komiteoissa edistetään hyvinvointitalousajattelua
- Hyvinvointitalous-viitekehystä/ohjausmallia edistetään Wellbeing Economy Governments –verkostossa (**WEGo**), johon Suomi on liittynyt jäseneksi. WEGo jäseniä ovat Uusi-Seelanti, Skotlanti, Wales, Islanti ja Suomi. Kanada neuvottelee liittymisestä

Hyvinvointitalouden edistämisen rakenteet Suomessa

- Organisoitumisen tavoitteena on varmistaa, että valtioneuvosto, paikallishallinto ja kansalaisyhteiskunta yhdessä rakentavat hyvinvointitaloutta ja samalla toteuttavat Agenda 2030 tavoitteita kestävästä kehityksestä.
- Talouden ja hyvinvoinnin välinen suhde on keskeinen haaste kestävässä kehityksessä ympäristötekijöiden ohella. Hyvinvointitalous tuo kestäväen kehityksen kokonaisuuteen välineen tarkastella taloutta ja hyvinvointia molemmat politiikka-alat huomioivalla tavalla.
- STM:n kansliapäällikön johtaman **hyvinvointitalouden ohjausryhmän** ja sen yhteydessä toimivan **hyvinvointitalousjaoston** tavoitteina on luoda edellytyksiä tavoitteelliselle yhteiskunnalliselle keskustelulle, sekä rakentaa hyvinvointitalouden toimintaohjelmaa osaksi olemassa olevia prosesseja.

Hyvinvointitalouteen linkittyviä toimia Suomessa

- Hallituksen kestävyystiekartta vuoteen 2030
- Agenda 2030 / Kestävän kehityksen toimikunta
- Julkisen hallinnon strategia
- Vaikuttavuusinvestoinnit
- Maakunnissa olemassa olevat mallit ml. Pohjois-Pohjanmaan malli
- VN-TEAS 2020: sosiaaliturvajärjestelmien seurantamekanismit hyvinvointitalouden näkökulmasta
- Lukuisat valtioneuvoston ja eri ministeriöiden hankkeet esimerkiksi työllisyystoimet, oppivelvollisuuden pidentäminen, lapsibudjetointi
- Jne.

Mitä hyvinvointitalous merkitsee alue- ja paikallistasolla?

- Väestön hyvinvoinnilla (terveys, koulutus, työllisyys,...) suuri merkitys taloudelle
- Hyvinvointitoimien merkityksestä alue- ja paikallistalouteen niukasti tietoa
- Julkisen talouden näkökulmasta alueelliset erot haastavia
 - ⇒ huolehditaan (takapainotteisilla) kertoimilla
 - ⇒ Hyvinvointivaikutusten arvottaminen haasteellista
- Hyvinvointitalouden keinoin
 - ⇒ Luodaan mittarit hyvinvointivaikutusten seurantaan ja arviointiin
 - ⇒ Voidaan peilata taloudelliseen kehitykseen
 - ⇒ Hyvinvointivaikutukset osaksi suunnitteluprosesseja (budjetit, PTS)
 - ⇒ Lisätään kansalaisten osallisuutta ("talous ihmisiä varten")
 - ⇒ Varmistetaan kestävä kehityksen tasapainoinen toteutuminen

Keskeisiä pohdittavia kysymyksiä

- Vahvistetaan tasapainoista kehitystä ja estetään epäsuotuisa kehitys – reagoidaan ennakoivasti
 - vähemmän mm. negatiivisten ulkoisvaikutusten korjaamista
 - huomioidaan ekologisen kestävyuden reunaehdot
- Potentiaalinen tunnistaminen
 - esim. mitä tuottaa tulevaisuudessa koulutukseen ja sairauksien ennaltaehkäisyyn sijoittaminen
- Investoinnit ihmiseen mm. mielenterveys, työsuojelu, tasa-arvo.
- Hyvinvointi myös kasvualana.
- Onnistuakseen koko päätöksentekokoneiston on hyväksyttävä ohjaus- ja seurantamalli ja toimittava sen päämäärien mukaisesti.

Hyvinvointitalouden tietopohjan rakentaminen

- Tarvitaan BKT:tä täydentäviä mittareita sekä mittareita, jotka kuvaavat hyvinvointia ja kestävästä kehitystä ja jotka soveltuvat Suomen oloihin.
- Mukaan sekä subjektiivisia (kokemusperäisiä) että objektiivisia mittareita.
 1. tuottavat faktaa hyvinvoinnista → tietoon perustuvia päätöksiä → hyvinvoinnin lisääntyminen
 2. auttavat päätösten priorisoinnissa → suurimpien vaikuttavuuksien etsintä → tehokas resurssien käyttö
 - ➔ Huomioitava lyhyt, keskipitkä ja pitkä aikajänne.
 3. mahdollistavat päätösten vaikutusten arvioinnin → jatkossa parempia ja vaikuttavampia päätöksiä
 4. lisäävät eri sektoreiden välistä yhteistyötä → tehokas päätöksenteon koneisto → vaikuttavuus
 5. luovat yhteisen tietopohjan → yhteinen ymmärrys hyvinvoinnin tilasta ja tavoitteista ↑

KIITOS!

